

РОЗДІЛ 9. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПЕДАГОГІКИ

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ТЕКСТОТВІРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У ПИСЬМОВОМУ ПЕРЕКЛАДІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ ТЕКСТІВ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

ORGANIZATION FEATURES OF THE EXPERIMENTAL EFFICIENCY VERIFICATION OF THE METHOD OF FORMATION OF THE TEXT-CREATING COMPETENCE OF FUTURE PHILOLOGISTS IN WRITTEN TRANSLATION OF GERMAN PUBLICISTIC TEXTS

Стаття присвячена питанню висвітлення особливостей організаційного процесу експериментальної перевірки ефективності запропонованої методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. Описано деталі методичного експерименту, присвяченого перевірці ефективності запропонованої методики, яка реалізується трьома етапами формування текстотвірної компетентності: рецептивно-аналітичний, трансформаційний та завершальний. Розроблена система вправ відображає виділені етапи і передбачає виконання визначених вправ на кожному з них. Здійснено експериментальну перевірку ефективності методики формування цільової компетентності з використанням текстового матеріалу, відбраного за визначеними критеріями: доступності та посильності, автентичності, перекладацької цінності, інформативності та авторитетності джерел, відповідності структурним параметрам публіцистичного тексту, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності. Сформульовано мету, гіпотезу та визначено завдання для реалізації методичного експерименту. Розроблено та обґрунтовано критерії для оцінювання отриманих результатів відповідно до запропонованого розподілу балів, серед них: збереження особливостей функціонального стилю та жанру; нормативності та письмового оформлення тексту перекладу; адекватності застосування перекладацьких трансформацій для оцінювання правильного їхнього використання; передачі соціокультурного контексту при письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Здійснено експериментальну перевірку запропонованої методики навчання серед студентів третього курсу (спеціальність 035 «Філологія») Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса). З'ясовано, що запропонована методика є актуальною та ефективною, оскільки проведений експеримент продемонстрував високу результативність, а авторська методика отримала позитивну оцінку серед опитаних студентів.

Ключові слова: методичний експеримент, текстотвірна компетентність, майбутні філологи, письмовий переклад, публіцистичні тексти, німецька мова.

The article highlights the issue of the peculiarities of the organizational process of experimentally testing the effectiveness of the proposed method of forming the future philologists' text-creating competence in the written translation of German publicistic texts. The methodical experiment details are dedicated to checking the effectiveness of the proposed method, which is implemented through three stages of text-creating competence formation: receptive-analytical, transformational and final. The proposed training system reflects the selected stages and provides for the performance of particular exercises at each of them. The experimental verification of the effectiveness of the target competence formation method was carried out using text material selected in accordance with the following criteria: accessibility and strength, authenticity, translation value, informativeness and authority of sources, compliance with the structural parameters of the publicistic texts, genre-stylistic correspondence of the journalistic text, emotionality and aesthetic value. The goal, hypothesis and tasks for the implementation of the methodical experiment are defined. The criteria for evaluating the obtained results according to the proposed distribution of points have been developed and substantiated, with the following ones among them: preservation of the functional style and genre features; normative and written design of the translation text; the adequacy of the translation transformations application for assessing their correct use; the sociocultural context transmission in the written translation of German publicistic texts.

The experimental verification of the proposed teaching methodology was carried out among third-year students (specialty 035 "Philology") of the International Humanitarian University (Odesa). The proposed method was proved to be relevant and effective, as the conducted experiment demonstrated a high level of effectiveness, and the author's method resulted in receiving a positive feedback and high evaluation among the surveyed students.

Keywords: methodical experiment, text-creating competence, future philologists, written translation, publicistic texts, German language.

УДК 378:811.112.2255-92
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/66.59>

Адамова Г.В.

викладач кафедри германських та східних мов і перекладу Міжнародного гуманітарного університету

Сформована текстотвірна компетентність у письмовому перекладі відповідає найвищому рівню розуміння текстового концепту філологом та інтерпретації іноземною мовою. Дане твердження підтримується С. Дж. Кемпбелл, згідно якого рівень сформованості професійної компетентності у письмовому перекладі напряду залежить від рівня сформованості текстотвірної компетентності фахівця з перекладу [6].

Текстотвірною компетентністю у письмовому перекладі ми вважаємо здатність, яка сформува-лася у результаті реалізації набутих теоретичних знань та умінь сприймання і створення письмових текстів визначеного жанру. Згадані знання та вміння відповідають за успішність текстотвірної діяльності, що відбувається через інтерпретацію мовою перекладу змісту, закладеного в оригіналі. При цьому філологу необхідно зберігати характерні особливості іншомовного тексту.

Проблема формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі є актуальною і зумовлюється потребою підготовки майбутніх філологів з урахуванням розвитку текстотвірної компетентності у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою, а також доцільністю вдосконалення процесу навчання та розробки відповідної методики.

Питання формування текстотвірної компетентності у перекладі порушували чимало дослідників. Так, О. Є. Мартиненко [3, с. 204] визначено критерії формування англомовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні. В. Д. Ігнатенко визначено лексичні та стилістичні особливості перекладу науково-технічних текстів у рамках дослідження навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою [2]. Я. Г. Фабричною виокремлено структурні компоненти професійно орієнтованої компетентності майбутніх викладачів англійської мови у письмовому перекладі та її змісту [5, с. 16].

Дослідники здійснювали експериментальну перевірку на підтвердження ефективності запропонованих методик у рамках проведених досліджень. Тим не менше, окремої уваги заслугоує питання впровадження та перевірки ефективності запропонованої методики формування цільової компетентності.

Мета нашої статті полягає у з'ясуванні особливостей організації експериментальної перевірки ефективності методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою.

Зауважимо, що авторська методика навчання базується на загальнодидактичних та методичних принципах: доступності і посильності, комунікативної доцільності, тематичності, частотності вживання, відповідності, інтегративності,

систематичності і послідовності, також зворотнього зв'язку.

Крім того, у методиці формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою враховано попередньо визначені нами критерії добору текстового матеріалу: доступності та посильності, автентичності, перекладацької цінності, інформативності та авторитетності джерел, відповідності структурним параметрам публіцистичного тексту, жанрово-стилістичної відповідності публіцистичного тексту, емоційності та естетичної цінності.

Запропонована методика представлена трьома етапами формування текстотвірної компетентності: рецептивно-аналітичний, трансформаційний та завершальний. Кожен з етапів навчання реалізується підсистемами вправ, які формують систему. Крім того, пропонується застосування розробленої моделі організації навчання, яка схематично зображає процес формування цільової компетентності.

Експериментальна перевірка запропонованої методики навчання відбувалася у 2021–2022 н. р. у Міжнародному гуманітарному університеті (м. Одеса). До експерименту залучалися дві групи студентів третього курсу (спеціальність 035 «Філологія») – КГ (28 студентів) та ЕГ (26 студентів). Студенти КГ навчалися за методичними розробками викладачів університету, а студенти ЕГ – за авторською методикою.

На початку методичного експерименту нами було сформульовано мету, гіпотезу і визначено завдання.

Так, метою експерименту була перевірка ефективності методики формування цільової компетентності.

Відповідно до сформульованої гіпотези експерименту передбачалося досягнення високого рівня сформованості цільової компетентності за умови використання авторської методики.

Серед завдань дослідження нами виділено:

- визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості у студентів цільової компетентності;
- підготовка навчального матеріалу та проведення доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів;
- здійснення експериментального навчання серед студентів;
- опитування студентів для з'ясування дієвості авторської методики;
- перевірка достовірності результатів за допомогою математичної статистики;
- формулювання висновків за отриманими результатами.

Методичний експеримент проводився відповідно до визначених вимог і був природним,

базовим, відкритим і вертикально-горизонтальним

Серед критеріїв оцінювання рівня сформованості у майбутніх філологів цільової компетентності нами виділено: критерій збереження особливостей функціонального стилю та жанру для визначення ступеня відображення структури та змісту представленого текстового матеріалу зі всіма супутніми деталями; критерій нормативності та письмового оформлення тексту перекладу (відсутність мовних помилок) для оцінювання оформлення письмового варіанту перекладу тексту оригіналу і відсутність у ньому лексичних, граматичних, стилістичних, орфографічних,

синтаксичних помилок; критерій адекватності застосування перекладацьких трансформацій для оцінювання правильного їхнього використання; критерій передачі соціокультурного контексту при письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою для визначення рівня сформованості текстотвірної компетентності з адекватним відтворенням реалій німецькомовного соціуму.

Крім того, для проведення оцінювання студентів нами розроблено бланк, в якому відображаються результати студентів за кожним критерієм відповідно до запропонованого розподілу балів:

Таблиця 1

Оцінювальний бланк

Прізвище та ім'я _____ Група _____			
Дата _____			
Критерії		Бали	
		max	
1	Збереження функціонального стилю та жанру	20	
2	Нормативність та письмове оформлення тексту перекладу (відсутність мовних помилок)	15	
3	Адекватність застосування перекладацьких трансформацій	15	
4	Передача соціокультурного контексту	10	
Загальна кількість балів		60	

Зауважимо, що підготовлені нами завдання для доекспериментального та післяекспериментального зрізів відрізнялися за змістом, а не за формою:

Aufgabe: Bitte lesen Sie den vorgeschlagenen Artikel und übersetzen Sie ihn unter Einhaltung der im sprachlichen Kontext geltenden Regeln.

Для перевірки отриманих результатів під час експериментального дослідження ми застосували формулу $K = a/N$, де a – кількість засвоєних елементів, N – загальна кількість елементів для засвоєння.

Зауважимо, що максимальне значення середнього коефіцієнта навченості – 1 і достатній показник рівня навченості – 0,7 [4].

Результати доекспериментального зрізу у двох групах продемонстрували недостатній рівень сформованості цільової компетентності у студентів, адже мінімальний коефіцієнт навченості 0,7 виявився лише у деяких студентів.

Аналіз відповідей студентів показав їхні низькі результати за критеріями дотримання об'єктивності у перекладі, передачі соціокультурного контексту та адекватності застосування перекладацьких трансформацій, але вищі за критеріями нормативності та письмового оформлення тексту перекладу.

Серед типових помилок у студентів при виконанні завдань з перекладу публіцистичних текстів німецькою мовою зустрічалися: неправильний підбір для перекладу термінів, ідеологем, неологізмів, скорочень, абревіатур, фразеологізмів і прислів'їв. Серед причин недостатнього рівня сформованості текстотвірної компетентності у письмовому перекладі вважаємо низький рівень обізнаності студентів з питань застосування перекладацьких трансформацій для відтворення лінгвосоціокультурних особливостей німецькомовного суспільства, що веде до зниження рівня еквівалентності та адекватності перекладу.

Таблиця 2

Середні показники доекспериментальних зрізів

Група	Середній коефіцієнт навченості				Сума балів	Середній показник
	Критерії					
	1 20 балів	2 15 балів	3 15 балів	4 10 балів		
КГ	10	6.1	5,7	6,2	28	0,47
ЕГ	10	7	6.4	6.6	30	0,5
Середній показник	0,5	0,5	0,43	0,5	29	0,48
Максимальний показник	20	15	15	10	60	1

Беручи до уваги згадане, особливу увагу було зосереджено на вивченні та повторенні особливостей застосування лексичних, граматичних та лексико-граматичних трансформацій у перекладі для адекватної інтерпретації закладеного змісту під час самостійної роботи.

Представимо у таблиці 2 дані доекспериментальних зрізів отримані у двох групах за кожним критерієм.

Рівність пари груп студентів КГ та ЕГ перевірялася методом математичної статистики з використанням критерію χ^2 .

Результати засвідчили дієвість обох методик, але студенти ЕГ досягли кращих результатів, тобто ефективнішою виявилась авторська методика.

Крім того, зіставивши отримані результати студентів КГ та ЕГ до та після експериментального навчання, ми визначили середні показники. Так, у таблиці 4, середній коефіцієнт навченості до експерименту в КГ становить 0,47, а в ЕГ – 0,5, що засвідчує про недостатній рівень сформованості у студентів текстотвірної компетентності. Після експериментальні результати продемонстрували позитивну динаміку в обох групах, у КГ середній коефіцієнт навченості став 0,77, а в ЕГ – 0,9.

Зазначимо, що за критерієм адекватності застосування перекладацьких трансформацій найчастішими помилками студентів були зайві коментування малозрозумілих частин вихідного тексту. Це пов'язується з тим, що студенти ще не мають достатнього професійного досвіду у перекладацькій діяльності.

За критерієм нормативності та письмового оформлення тексту перекладу студенти обох груп продемонстрували високі результати. Подібна позитивна тенденція, зокрема в ЕГ, пояснюється приділеною увагою на додаткове опрацювання особливостей застосування перекладацьких трансформацій.

За критерієм передачі соціокультурного контексту студенти отримали результати, що засвідчили про їхній достатньо хороший рівень знань соціокультурного характеру.

На отримання студентами високих результатів за критерієм збереження особливостей функціонального жанру та стилю повипливали їхні зацікавленість та мотивація, що сформувалися завдяки вдало підбраному навчальному матеріалу.

Для з'ясування ставлення студентів до запропонованої методики нами було проведено їх опитування. З урахуванням отриманих відповідей з'ясовано, що авторська методика оцінена загалом позитивно, зокрема студенти вважають її актуальною і цінною за наповненням контенту соціокультурного спрямування. Також вони відзначили підвищення якості перекладацьких умінь у застосуванні перекладацьких трансформацій, розширення лексичного запасу, удосконалення вмінь оформлення перекладу. Важливим стало істотне підвищення рівня текстотвірної компетентності у письмовому перекладі серед студентів-майбутніх філологів.

Ураховуючи те, що проведений експеримент продемонстрував високу результативність, а авторська методика отримала позитивну оцінку серед опитаних студентів, можемо стверджувати, що запропонована методика є актуальною та ефективною.

Висновки. Описано особливості організації експериментальної перевірки ефективності методики формування текстотвірної компетентності майбутніх філологів у письмовому перекладі публіцистичних текстів німецькою мовою. Для забезпечення запланованого дослідження підготовлено навчальні матеріали за попередньо визначеними критеріями добору. Запропонована методика, що реалізується трьома етапами формування текстотвірної компетентності

Таблиця 3

Середні показники післяекспериментальних зрізів

Група	Середній коефіцієнт навченості				Сума балів	Середній показник
	Критерії					
	1 20 балів	2 15 балів	3 15 балів	4 10 балів		
КГ	16	12	10	8	46	0,77
ЕГ	18	14	13	9	54	0,9
Середній показник	0,85	0,86	0,8	0,85	50,5	0,84
Максимальний показник	20	15	15	10	60	1

Таблиця 4

Середні показники доекспериментальних та післяекспериментальних зрізів

Група	Середній коефіцієнт навченості	
	До експериментального навчання	Після експериментального навчання
КГ	0,47	0,77
ЕГ	0,5	0,9

(рецептивно-аналітичним, трансформаційним та завершальним), впроваджувалася серед студентів третього курсу (спеціальність 035 «Філологія») Міжнародного гуманітарного університету (м. Одеса).

За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що запропонована методика є актуальною та ефективною. Отримані дані, перевірені методом математичної статистики, продемонстрували високу результативність методики формування цільової компетентності. Крім того, опитування студентів засвідчило їхнє позитивне відношення до авторської методики навчання.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вальчук О. А., Матохнюк Л. О. Особливості застосування статистичного критерію Фішера в психолого-педагогічних дослідженнях. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2014. Вип. 38. С. 208–213.
2. Ігнатенко В.Д. Методика навчання майбутніх філологів письмового перекладу науково-технічних текстів французькою мовою. Київ, 2017. 230 с.
3. Мартиненко О.Є. Методика формування англomовної компетентності майбутніх перекладачів в аудіюванні в умовах заочної форми навчання. Київ, 2017. 230 с.
4. Руденко В. М. Математична статистика. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 304 с.
5. Фабрична Я.Г. Методика навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу з використанням мовного портфеля (англійська й українська мови). Київ, 2014. 234 с.
6. Campbell S. Towards a model of translation competence. *Translators' Journal*, 1991. Vol. 36. P. 329–343.